

ECN 120 – definisjoner kap. 7 (med kommentarer)

[Y.xx] til høyre for hver definisjon viser til likningsnr. i kap Y. Mangler [Y.xx] er definisjonen ikke omtalt i kap. Y. På eksamen bruker vi terminologien/symbolbruken til Steigum (==> tidligere eksamensoppgaver ikke alltid direkte overførbare til dagens kurs basert på Steigum)

Noen sentrale begrep

Basispenger (nesten det samme som likvider)

Basispenger (sentralbankpenger eller monetær basis) = alle sedler/mynter (kontanter) + alle innskudd i sentralbanken (Norges bank).

Merknad 1: Likviditet = den mengde av pengene som er tilgjengelig for økonomisk aktivitet på kort varsel = basispenger++.

Merknad 2: De «sektorene» som holder basispenger er: (i) publikum (= husholdningene + ideelle organisasjoner + ikke-finansielle foretak + kommunene), (ii) forretnings- og sparebanker, og (iii) enkelte andre finansforetak.

Merknad 3: Sentralbanken (Norges bank) kan justere **basispengemengden** gjennom å holde penger tilbake fra sirkulasjon (reservekravet).

Reservekravet

Den delen av pengene som sentralbanken holder tilbake fra sirkulasjon. Reservekravet *strammes* (*slakkes*) når sentralbanken *selger verdipapirer til bankene* (*kjøper verdipapirer fra bankene*) i bytte mot at bankene får *reduerte* (*høgere*) innskudd i sentralbanken ==> bankenes likviditet *reduseres* (*økes*).

Kort oppsummert:

- Strammere reservekrav = redusert likviditet for bankene.
- Slakere reservekrav = høyere likviditet for bankene.

Likviditet

Den delen av basispengemengde som er lett tilgjengelig = kontanter + innskudd (som ikke er bundet av langsiktige spareavtaler)

Merknad: Glidende overgang mellom lett og tungt tilgjengelige innskudd. De fleste langsiktige spareavtaler kan brytes mot at man betaler et gebyr til banken.

Renter

= prisen på penger. Bestemmes i pengemarkedet gjennom etterspørselen etter likviditet (konsumutålmodighet) og tilbudet på basispenger.

Nominell rente

= renta i pengemarkedet på kort sikt. Noteres i løpende valuta (kroner)

Realrente

= nominell rente minus inflasjon.

Merknad: i kapitalmarkedene opererer vi med realrente.

Korte renter

= renter på plasseringer i pengemarkedet (markedet for likviditet). Omfatter verdipapirer (obligasjoner) med opp til 2 års løpetid

Lange renter

= renter på verdipapirer (obligasjoner) med over 2 års løpetid. Fleire utgaver av *lange renter* kopla til bindingstida på obligasjonen.

Styringsrenta

(foliorenta i Norge) = renta på bankenes innskudd opp til ei viss kvote i sentralbanken (Norges Bank).

Merknad: Gjennom å justere styringsrenta kan sentralbanken påvirke markedsrenta for penger ved at det blir dyrere (høgere styringsrente) eller billigere (lågere styringsrente) for bankene ved å bruke innskuddet i Norges bank til utlån.

Banker

Finansinstitusjoner som har konto i sentralbanken og kan låne penger eller tilby sentralbanken lån.

Sentralbanken (Norges bank)

Den institusjonen som har konto for bankene, kan justere reservekravet, sette styringsrenta og *utstede penger*.

Merknad: Å *utstede penger* er noe anna enn å trykke penger. Baispengemenden (kontanter + penger på konto) er vesentlig større enn kontantbeholdninga i en (moderne) økonomi.

Valutakurs mot land X sin valuta

= prisen for å kjøpe land X sin valuta målt i forhold til egen valuta.

Merknad 1: For noen valutaer angitt i (1) norske kroner (NOK) for å kjøpe en valutaenhet (f.eks. amerikanske dollar, britiske pund og Euro), for andre valutaer (2) målt angitt i norske kroner for å kjøpe 100 enheter av den utenlandske valutaen. Eksempler:

1. Valutakursen på US dollar = hvor mange norske kroner (NOK) man må betale for 1 US dollar.
2. Valutakursen på svenske kr (SEK) = hvor mange norske kroner man må betale for 100 svenske kroner.

Merknad 2: I framstillinga av valutamarkeder (jf. video for denne samlinga) er den inverse verdien brukt, dvs. verdien av egen valuta (norske kroner) målt mot den utenlandske valutaen. Årsak til dette er at da blir det samsvar mellom tilbud av og etterspørsel av egen valuta i utlandet.

Inflasjon

= prisstigning målt som endring i konsumprisindeksen (KPI)

Deflasjon

= negativ prisstigning (konsumprisindeksen i år $T-1$ mindre enn i år T)

Merknad: deflasjon gjør det billigere for forbrukerne å kjøpe varer neste år (inn i framtida) og kan føre til at en del kjøp av varige forbruksgoder (eks. bil, vaskemaskin eller TV) utsettes til neste år. Deflasjon blir derfor sett på som uheldig fordi det kan dempe den økonomiske aktiviteten.